



ISSN: 2149-0821

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science

Yıl: 5, Sayı: 30, Kasım 2018, s. 437-451

Arş. Gör. Didar Ezgi ÖZDAĞ

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü,
deozdag@gmail.com

YÜKSEKÖĞRETİMDE SERAMİK EĞİTİMİ KAPSAMINDA ELE ALINAN ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE GÖZLEM SONUÇLARI

Özet

Sanat eğitimi; duygularımızı, düşüncelerimizi, deneyimlerimizi yaratıcılık yoluyla ortaya koyduğumuz bir alandır. Ayrıca disiplinler arası bir yaklaşımı benimsemekte, bireye yeteneklerini ortaya koyabilmesinde yol gösterici olmaktadır.

Günümüzde genel anlamda sanat eğitimi yalnızca güzel sanatlar ve eğitim fakültelerinin ilgili alanlarında değil farklı bölümlerden öğrenciler için de önemli bir unsur teşkil etmektedir. Sanat eğitimi ile birlikte öğrenci yaratıcı düşünmeye teşvik edilmekte, estetik anlayışı geliştirmekte ve eleştirel bakış açısı kazandırılmaktadır.

Sanat Eğitimi içerisinde yer alan Seramik Eğitimi bugün birçok üniversitede seçmeli veya zorunlu ders olarak verilmektedir. Atölye disiplini içinde barındıran seramik eğitimi teorik anlamda ele alınan derslerin dışında farklı öğretim yöntemleri ve teknikleri ile ortaya konulmaktadır. Bu öğretim yöntem ve teknikleri kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir. Araştırma kapsamında ele alınan öğretim elemanının seramik atölye dersini işleyişi, nitel araştırma türlerinden birisi olan “eğitsel eleştiri” modeli ile ele alınmıştır. Veriler ise gözlem, fotoğraf ve yapı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilmiştir. Son olarak araştırmanın bulgular bölümü alt amaçlar doğrultusunda yorumlanmış ve sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seramik, Seramik Eğitimi ve Eğitsel Eleştiri, Seramik Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yöntemleri

TEACHING METHODS AND OBSERVATION RESULTS IN THE CONTEXT OF CERAMICS EDUCATION IN HIGHER EDUCATION

Abstract

Art education is an area of presenting our feelings, thoughts, and experiences through creativity. In addition, it adopts an interdisciplinary approach and it is guiding the individual in presenting his or her talents.

Today, the art education in general terms constitutes an important factor for not only to related fields of fine arts and education faculties but to students from other fields as well. The student is encouraged into creative thinking, the sense of aesthetics is developed and the acquiring of critical perspective is aimed with education in art.

Ceramics Education which is a part of Art Education is given as elective and compulsory courses at many universities and faculties. The ceramics education which involves workshop discipline is presented with teaching methods and techniques other than the theoretically handled courses. Teaching methods and techniques may vary according to the instructor. It was aimed to determine the teaching methods used by the instructor who teaches ceramics workshop courses to students from different departments in a private university with this study. In the scope of the current study, the participant instructor's instruction of ceramics workshop was analyzed by adopting "educational criticism" model which is one of qualitative models. Data were collected through observation, photograph and semi-structured interview protocols. Finally, the findings of the study were interpreted and concluded in line with the sub-objectives.

Keywords: Ceramic, Ceramics Education, and Educational Criticism, Teaching Methods Used in Ceramics Education.

GİRİŞ

Sanat en basit tanımıyla insan ve nesnel gerçeklik arasındaki estetik ilişki olarak adlandırılmaktadır. Sanat; yaşamın her anında insan ile ayrılmaz bir bütündür. Tolstoy ' a göre sanatın tanımı şu şekildedir; "Sanat insanın bir zaman duymuş olduğu bir duyguyu kendinde canlandırdıktan sonra aynı duyguyu başkalarının da duyabilmesi için hareket, çizgi, renk, ses ya da sözcüklerde belirlenmiş biçimler aracılığıyla onlara aktarmasıdır" (Doğan 1998).

İlk çağlardan itibaren günümüze kadar olan süreçte hayatımızda yer eden sanat terimi bugün çeşitli dallara ayrılmıştır. Bu dallardan biri olan ve yaşamın her anında karşılaştığımız seramik ise Neolitik Çağda insanların yerleşik hayata geçmesi ile birlikte keşfedilmeye başlanmıştır. Dayanıklı ve kolay şekil verilebilen bir malzeme olan kil günlük kullanılan eşyalarda ve heykellerde biçim bulmuştur.

Genel bir tanımı ile seramik "Organik olmayan (inorganik) malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin çeşitli yöntemlerle şekil verildikten sonra, sırlanarak veya sırlanmayarak, sertleşip

dayanıklılık kazanmasına varacak kadar pişirilmesi bilim ve teknolojisidir” (Arcasoy 1983) şeklinde tanımlanmaktadır.

Sanat ve buna bağlı olarak sanat eğitimi kişiye gelişmiş bir estetik anlayışı, farklı bakış açısı ve evrensel bir dil oluşturmayı sağlamaktadır. Çeşitli kültürlerle ait unsurların kuşaktan kuşağa aktarılmasında en önemli unsur sanat eğitimi ile kazandırılan bilinçtir.

Sanat eğitiminin temel amaçlarından biri de bireye görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek için bu gerekli ilk koşuldur. Yalnızca bakmak değil, “görmek”, yalnızca duymak değil “işitmek”, yalnızca elle yoklamak değil, “dokunulanı duyumsamak” yaratıcılık için ilk aşamalarıdır (San 2004).

Sanat eğitiminin ayrılmaz bir parçası olarak seramik eğitimi ise; psikomotor, duygusal ve yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesinde önem taşımaktadır. Seramik eğitimi; birçok disiplini içinde barındırmaktadır. Seramik Eğitimi sırasında öğretim elemanı tarafından ele alınan yaklaşımlar atölye disiplini içerisinde ele alınmaktadır. Dolayısıyla araştırmanın temel amacı sanat ve sanat eğitiminden farklı olarak eğitim gören lisans öğrencilerinin dönem içinde seçmeli bir ders olarak aldıkları “Seramik Atölyesi” dersinde kullanılmakta olan öğretim yöntemlerinin, öğretim yolunun ve öğretmen tipinin, öğretmenin ders içi hareket güzergâhı, dersin süresi, dersin yapıldığı fiziki ortam, öğrenci ve öğretmen profili ile ilişkilendirerek öğretimde mevcut durumun araştırılmasıdır.

Araştırmanın genel amacına ilişkin olarak ise aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Araştırmanın yapıldığı eğitim ortamı nasıldır?
- Öğretim elemanının genel özellikleri nelerdir?
- Öğretim elemanının benimsediği eğitim metodu nedir?
- Öğretim elemanının atölye ortamında belirlediği hareket güzergâhı nasıldır?

Bu araştırmanın sonunda farklı bölümlerde okuyan lisans öğrencilerinin seçmeli ders olarak seçtikleri seramik atölye dersinde öğretim elemanının kullandığı öğretim yöntemlerinin ortaya konulması ile birlikte bu alanda çalışmak isteyen kişileri teşvik edeceği ve kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, özel bir üniversitede farklı bölümlerdeki lisans öğrencilerine seçmeli seramik atölye dersinde uygulanmakta olan öğretim yöntemlerini ve öğretim yolunu tespit etmeye yönelik nitel bir çalışmadır. Bu çalışma için nitel araştırma yöntemlerinden “eğitsel eleştiri” modeli seçilmiştir.

Sanat öğretiminin niteliğinin araştırılmasına yönelik bir yöntem olarak eğitsel eleştiri, bir ders saati süresinde sanat dersinin her günkü durumu içinde tanımlanması, çözümlenmesi, yorumlanması ve yargılanması sürecidir (Özsoy 2001 : 41-519).

Eğitsel eleştiri yönetimi geliştiren Elliot Eisner' dır. Bu yöntem betimleyici, tematik ve çözümsel (analitik) öğelerden oluşan estetik eleştiriye dayanmaktadır. Eisner sadece okul sorunlarının çıkış nedenleri değil bu sorunların yarattığı sonuçları da sorgulamaktadır.

Betimleme aşamasında okul, sınıf (atölye), öğretim elemanı, öğrenciler ve dersle ilgili bilgiler toplanmakta, Çözümleme aşamasında, toplanan bilgiler ve veriler ışığında öğretmenin öğretim yolu ve öğrencilerin sanatsal eğilimleri gibi bölümler çözümlenmekte; yorumlama aşamasında bu bilgilerden anlam çıkararak yorum yapılmaktadır (Özsoy 2005 : 215)

Evren ve Örneklem

Bu araştırmada özel bir üniversitede farklı bölümlerdeki lisans öğrencilerine yönelik seçmeli seramik atölye dersinin öğretim elemanı çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır. Kullanılan veri toplama araçları; dersin içeriğine ve işlenişine yönelik bilgi edinme amacıyla yapılan video kaydı, öğretim elemanını daha iyi tanımaya yönelik hazırlanan görüşme formu, hareket güzergahı krokisi fotoğraflar ve literatür taramasıdır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesi ve yorumlanmasında betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel Analizde temel amaç; elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek 2011).

İçerik analizinde ise; toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek 2011).

120 dakikalık video kaydında araştırmacı yalnızca gözlemci olarak bulunmuştur. Video kaydı öncelikle doğrudan bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Veriler kodlanmış ve tablolaştırıldıktan sonra çözümlenmiştir.

Ders kayıt dökümleri alındıktan sonra öğretmenin kullandığı öğretim yollarının kodlanması esnasında ele alınan öğretim yolları ve içerikleri şu şekildedir:

- Temel bilgi aktarımı, genellikle dersin başlangıcında tercih edilen bir öğretim yoludur. Bilginin plânlı bir şekilde anlatılması ve konunun bütün sınıfa gösterilmesini içerir.
- Yönelimsel öğretim, sınıftaki araç gereçlerin düzenlenerek öğrenci disipliniyi sağlamayı içerir.
- Süreç içinde iletişimsel öğretim, küçük gruplarla ya da bireysel olarak öğrencilerin ürün ve gelişimlerine dönük öğretmenin öğrenmeyle ilgili görüşlerini belirtmesidir. Öğrencilerle konuşmalar ve anında görüş bildirme bu kapsamda değerlendirilir.

İşlevsiz, öğretmenin doğrudan öğretim amacı olmaksızın öğrenciyle konuşması ve şakalaşmasını kapsar (Kırıışoğlu ve Stokrocki 1997: 58).

Kodlar/ Öğretim Yolları

☉ Temel Bilgi Aktarımı

● Süreç İçerisinde İletişimsel

* Yönetsel

○ İşlevsiz

Ö Öğretim Elemanı

ö Öğrenci

A Araştırmacı

Ders kayıt dökümlerinde incelenen ve ele alınan diğer bir konu da öğretmen tipleridir. Öğretmen tipleri şu tanımlar çerçevesinde değerlendirilmiştir.

- Otoriter/diktatör tip veya öğretim tarzı emretmeyi öngören, öğretici merkezlidir.
- Belirlenmiş konu ve öğrenci merkezli öğretim tarzında öğretmen, önceden hazırlamış olduğu açık uçlu ya da birden fazla seçenekli soruları öğrencilere yönelterek, onları doğru yanıt vermeleri konusunda cesaretlendirir. Bu yöntem genellikle sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetik gibi alanlarda kullanılmaktadır.
- Yol gösterici/kolaylaştırıcı öğretim tarzı, öğretmenin kişisel becerileri doğrultusunda belirlediği örnekler ve açıklamaları içermektedir. Öğretmen öğrencilere yol gösteren, yönelten konumundadır.
- Tasasız öğretim tarzını benimseyen öğretmen de sınıf içinde aktif olmayan, çoğunlukla öğrencileri araştırma yapmaları hususunda cesaretlendiren bir role sahiptir. Sonuçları bakımından başarılı olmayan bu öğretim tarzı, en zayıf öğretim yöntemlerindedir (Katırcı 2004 : 281-282).

Görüşme yöntemi ile elde edilen veriler için; görüşmeci açık uçlu 21 soru hazırlamıştır. Bu sorular öğretim elamanını, öğretim yöntemini ve ortaya koyduğu katkıları tanımaya yöneliktir.

LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde; yapılan literatür taraması sırasında bulunan, konu ile dolaylı olarak ilişkili bazı çalışmalara yer verilmiştir. Araştırmaya kaynak niteliği taşıyabilecek her türlü çalışma dikkatle incelenmiştir.

Katırcı ve Başbuğ (2017) tarafından yapılan “Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Portre Konusunun Öğretiminde Kullanılan Bir Öğretim Yöntemi Örneği” konulu makalede Görsel Sanatlar dersinde portre konusunun işlenmesinde öğretmenin kullandığı yöntem ve teknikler, öğretmen profili, çalışma ortamı ve öğrenci profilinin farklılıklar gösterebileceği belirtilmiştir. Bu anlamda Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda portre konusunun öğretilmesinde

kullanılan öğretim yöntemleri, öğretmenin hareket güzergâhı, sınıfın fiziki tanımı, öğrenci ve öğretmen durumuyla ilişkilendirilerek, kullanılan baskın öğretim yolunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma için belirlenen ders kapsamında Antalya ili, Aksu ilçesindeki bir ortaokulda gözlem ve araştırma çalışması yapılmıştır. Ders kayıt edilerek, çözümlenme amaçlı, bir nitel araştırma yöntemi olan “Eğitsel Eleştiri” modeli ile gözlemlenmiştir. Dersin gözlemine ek olarak “Tipik Durum Örnekleme” için, bir öğretmen ve 7.sınıf öğrencileri belirlenmiştir. Araştırmadaki veriler; dersin kayıt işlemi, yazılı ve görsel dokümanlar, öğretmenle yapılan görüşmeler ve gözlemlerden elde edilmiştir. Bu çalışmada eğitsel eleştiri modeli kullanılarak, görsel sanatlar dersinde öğretmen sunum biçimi ve kullandığı yöntemin belirlenmesine çalışılmıştır. Çalışmanın sınıf mevcudu az olan bir sınıfta yapılmış olması ile öğretmenin öğrencilere yeteri kadar zaman ayırabildiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca seçmeli resim dersinin seçilmiş olması da 1 saat olan görsel sanatlar dersine 2 saatlik katkı sağlamıştır. Öğretmen tipleri ile kullanılan öğretim yönteminin, öğrencinin öğrenmesine ve derse karşı tutumlarını nasıl etkilediği bu çalışma ile net biçimde ortaya konulmuştur.

Mamur (2012) tarafından yapılan “Görsel Sanatlar Eğitiminde Nitel Araştırmalar İçin Bir Doküman: Portfolyo “ konulu makalede görsel sanatlar eğitim alanındaki metodolojideki dönüşüm çerçevesinde nitel araştırmacılar için portfolyo dokümanlarının önemini örneklendirmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda sanat eğitiminde ölçme ve değerlendirme amacıyla kullanılan portfolyolar nitel araştırmalara veri sunan dokümanlar olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca sanat eğitimi araştırmalarında nitel veri toplamak amacıyla portfolyoları kullanan araştırmacıların verilerinden örnekler ve içerik analizine dayanarak ulaştıkları yorumlarla genel bir bakış açısı sunulmaya çalışılmıştır.

Kumral ve Saracaloğlu (2011) tarafından yapılan “Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi ve Eğitsel Eleştiri Modeli” konulu makalede öğrencilerin ya da programların değerlendirilmesinde süre gelen alışkanlıklar, genellikle değerlendirmedikleri niceliksel süreçlere yönlendirmektedir ifadesi kullanılmıştır. Bu durum bağlamın ortadan kalkmasına, sürece yönelik derinlemesine bilgilerin elde edilememesine neden olmaktadır. Nitelikli bir program değerlendirme sürecinin, “Geliştirilen eğitim programı, öğrencileri hangi çalışmaları yapmaya yönlendirmektedir? Öğrenciler gerçekten bu çalışmaları gerektiği gibi yapıyorlar mı? Yaptıkları çalışmalar onların derse yönelik anlayışlarında ne gibi değişimlere yol açmaktadır? Eğitim sürecini nasıl değerlendirmektedirler? Hangi açıdan süreci yararlı bulmaktadırlar? Olumsuzluklar nelerdir? Öğretim elemanlarının program hakkındaki düşünceleri ve hisleri nelerdir?” gibi soruların yanıtlarını ortaya koymasına gerekmektedir. Bu bağlamda nitel süreçlerle yürütülen değerlendirme çalışmalarının, bu sorulara daha işe yarar yanıtlar ve çözümler bulabileceği düşünülebilir.

Şahan (2009) tarafından yapılan “İlköğretim 6. sınıflarda üç boyutlu çalışma konularının çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle uygulanması “ konulu Doktora tezinde ilköğretim 6. sınıf resim-iş dersi öğretim programındaki "üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme" konusunun çok alanlı sanat eğitimi yöntemine (ÇASEY) göre uygulanmasının öğretime ve öğrenciye katkısının ne olacağı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada, ilköğretim 6. sınıf resim-iş dersine ilişkin heykel ve seramik biçimlendirme etkinlikleri, iki farklı yöntem kullanılarak öğretilmiştir. Gruplardan birine (kontrol grubu) geleneksel öğretim, diğerine (deney grubu) ise çok alanlı sanat eğitimi yöntemi uygulanarak, öğrencilerin başarıları ve tutumları kullanılan yöntemler açısından incelenmiştir. Yöntemlerin etkisini belirlemek amacıyla çok

denekli tek faktörlü deneysel desen, nitel verilerin elde edilmesi amacıyla da gözlem, görüşme ve eğitsel eleştiri yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çalışma yapılan 6.sınıf öğrencilerinin üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları sürecinde resim-iş derslerine karşı ilgilerinin arttığı, kendi yaratıcılıklarına karşı güvenlerini geliştirdikleri ve bu yolla kendilerini daha iyi ifade ettikleri görülmüştür. Araştırmada, çalışma yapılan öğrencilerin ilgi ve başarısı nedeniyle, ilköğretim resim-iş ders programında üç boyutlu çalışmalara daha çok yer verilmesi gerektiği önerilmiştir

İnce (2005) tarafından yapılan “ Lisansüstü Sanat Eğitiminde Bir Öğretim Alanı Olarak Sanat Eleştirisi” konulu makalede halen uygulanmakta olan Resim-İş Eğitimi Lisans Programının aksayan yönlerine vurgu yapılar; lisansüstü sanat eğitiminde, sanat eleştirisi dersi nasıl olmalı sorusuna yanıt aranmıştır. Sanat eleştirisinin, sanat kurumlarıyla ilişkisi açıklanmış ve 20. Yüzyıl düşün- sanat ve eleştiri ortamında gelişen görüşlerin, bir müfredat kapsamında ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Güncel sanat olaylarıyla, sanat eleştirisi arasındaki bağıntıya, eleştiri metinlerinin ereği kendinde, eğitsel yanına ve yaratıcıya düşünceye katkısına dikkat çekilmiştir.

Özsoy (2001) tarafından yapılan “Sanat Eğitiminde Bir Nitel Araştırma Yöntemi: Eğitsel Eleştiri” konulu makalede; sanat (resim) eğitiminde deneysel araştırmalarda kullanılan ve nitel veriler elde etmeyi sağlayan 'Eğitsel Eleştiri' yöntemi, içerik ve uygulama açısından tanıtılmaya çalışılmıştır. Eğitsel eleştiri yöntemiyle elde edilen bulgular ve yorumlar, sayıları binlerle ifade edilen resim öğretmelerine, öğretim süreçlerinde yapıcı katkılarda bulunabileceği gibi, öznel (sübjektif) bir alan olan sanatın öğretiminde bilimsel araştırmalara dayalı yöntemlerin oluşturulmasına da olanak sağlayabilecektir. Ayrıca, bu yöntem aracılığıyla sanat (resim) derslerinin nesnel (objektif) olarak değerlendirilmesi, öğretmenlerin niteliklerinin geliştirilmesi çabalarını da arttırabilecektir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen alt amaçlara ilişkin bulgulara yapılan yorumlar yer almaktadır.

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt amacı “*Araştırmanın yapıldığı eğitim ortamı nasıldır?*” şeklindedir. Bu amaç doğrultusunda eğitim ortamının incelenmesi yapılmıştır.

Araştırmada Ankara İlinde yer alan özel bir üniversitenin (Başkent Üniversitesi) Seramik Atölyesi eğitim ortamı olarak seçilmiştir. Bağlıca kampüsü içerisinde yer alan bu atölye rektörlük ve fakülte binalarından bağımsız olarak tek katlı olarak inşa edilmiştir.

Atölye içerisinde yer alan 2 adet seramik fırını, 1 adet çamur tornası, 2 adet büyük boy masa, tabureler, öğretmen masası, 2 adet kitaplık, 1 adet bilgisayar, 2 adet lavabo ve 3 adet seramik raf bulunmaktadır.

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt amacı “*Öğretim elemanının genel özellikleri nelerdir?*” şeklindedir.

Bu amaç doğrultusunda “Ö” olarak kodlanan öğretim elemanına yöneltilen 23 açık uçlu sorudan elde edilen veriler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öğretim elemanı Gazi Üniversitesi

Mesleki Eğitim Fakültesi Seramik Öğretmenliği mezunudur. Yine aynı üniversitede seramik eğitimi yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2006 yılında Yüksel seramik sanat atölyesinin kuruculuğunu yapmıştır. 2011 yılından itibaren Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesin de seramik derslerini vermektedir.

Öğretim elemanı kendi eğitim süreci için;

Üniversitede kazandıklarımın daha çok araştırmacı yapımla eksiklerimi tamamladım.

İfadesini kullanmıştır.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt amacı “ *Öğretim elemanının benimsediği eğitim metodu nedir?*” şeklindedir.

Öğretim elemanı fabrika ve atölye deneyimi olan bir eğitimcidir. Seramik Öğretmenliği mezunu olmasına rağmen seramiğin birçok alanında çalışmış ve çeşitli tecrübeler kazanmıştır.

Öğretim elemanının ders işleme süreci etkin ve verimlidir. Dersler; yalnızca konu anlatımına yönelik değil aynı zamanda öğrenciyi düşünmeye sevk edici şekildedir. Bu anlamda öğretim elemanına yöneltilen nasıl bir eğitimcisiniz? Doğru bulduğunuz ve benimsediğiniz eğitim anlayışı nedir? Sorularına;

Eğitimci olarak felsefeyi tercih ediyorum. Kavramlarla yola çıkıp düşünceye ulaşma, yorumla ve çıkarımları tercih ediyorum. Öğrencilerimde farklı bakış açıları oluşturmak asıl hedefim.

Öğretim elemanı konu seçimleri konusunda her eğitim dönemi öncesi kitap seçimlerini gerçekleştirmektedir. Bu kitaplar çeşitli konu ve alanlara yönelik olabilmektedir. Seramik uygulaması sırasında öğretilen yöntemler ile kitaptan yola çıkılarak ele alınan konular bütünleştirilmektedir.

Öğretim elemanının genel anlamda sanat eğitimine yaklaşımı ise şu şekildedir;

Sanat Eğitimi Türkiye’de var olan bir kavram ama yeterince içeriğinden yararlanılamıyor. Toplumsal bakış açısında temel derslerin yanında eğlence bazlı görülmesi ciddi bir sorun halinde ve bunun üzerinde bilimsel çalışmalar yapılmasına rağmen uygulama da yetersiz kalmaktadır.

Seramik eğitimi için ise;

Seramik eğitiminde büyük sıkıntılar var. Sanat kısmında bireylerin yetiştirilmesi hedeflemiş durumda, seramik sadece sanat değil aynı zamanda mühendislik de içermekte. Yetiştirilen bireyler de mühendislik kısmı eksik kalmakta. Seramik alanında ders veren bireylerin teknolojik ve mühendislikte yetersizlikleri gözler önündedir.

Özel bir üniversitede seçmeli seramik dersleri veren bir eğitimci olarak birçok farklı bölümden öğrenci ile iletişim kurmaktadır. Öğretim elemanı sanat eğitiminin her alan için bir gerekli olduğu görüşündedir. Bireylerin aldıkları eğitim her ne olursa olsun sanatın her insan için önemli bir unsur olduğunu belirtmektedir.

Öğretim elemanı sanatı ve sanat eğitimi şu sözlerle ifade etmiştir;

“Sanat kendi insanlığını tanımasıdır.” Hebert Read “ güzel tanımlamış. Sanat eğitimi yeni gerçeklerle ve geniş kapsamı ile okul izlenceleridir. Sanat uzun, hayat kısadır. Goethe’nin dediği gibi zamanı aşmak gerekir.

Sanat yapıtı üretimi için ise; öncelikle teorik anlamda sağlam bir alt yapı oluşturmak gerektiğini, bunun için de her alandan kitap okumak gerektiğine değinmiştir.

Sonuç olarak; Öğretim elemanı ilgili, araştırmacı, yenilikleri takip eden, gelişime açık ve öğrenciyi yönlendirici yaklaşımı ile tanımlanabilir. Bu anlamda belirlenen öğretim yaklaşımları, öğretmenin ders sürecindeki hareket güzergâhı ve kullandığı yöntemler ile birlikte ele alınmıştır. Toplanan tüm veriler aşağıda yer alan tablolar listesinde sunulmuştur.

Tablo 1.

Gözlenen Dersin Süre Örneklem Tablosu

GÖRSEL KODLAR	ÖĞRETİM YÖNTEMİ	SÜRE	ORAN
☐	Temel Bilgi Aktarımı	9,5’	7,9
●	Süreç İçerisinde İletişimsel	42 ‘	35
*	Yönetsel	27,5’	22,9
○	İşlevsiz	41’	34,2
Toplam		120’	%100

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretim elemanı 120 dakikalık ders sürecinin 42 dakikasında (%35) öğretim yöntemi olarak süreç içerisinde iletişimsel ‘i kullanmıştır. Bununla birlikte dersin 41 (%34,2) dakikalık süresi işlevsiz, 27,5 dakikalık süresi (%22,9) yönetsel ve 9,5 dakikalık (%7,9) temel bilgi aktarımı olarak ele alınmıştır.

Öğretim elemanı 120 dakikalık ders süresince %35oranında süreç içerisinde iletişimsel öğretim yolunu kullandığı için öğretim elemanının, öğrenci merkezli öğretim tarzına sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Öğrenme ve öğretmeye ilişkin yeni değerler öğrenmenin öğrenci merkezli olarak yeniden düzenlenmesini öngörmektedir. Vurgu öğrencidedir, bilginin aktarılmasında değil. Bilgi edinme değil, bilgiyi kullanma ve ondan yeni bilgi üretme önemlidir. Bunun için öğretmenin “bilgi aktaran konumundan, öğretirken öğrenen bir konuma” geçmesi gerekmektedir. Öğretmenin, takımının bütün elemanlarını kapasitesini en üst düzeye çıkarmaya uğraşan bir antrenör gibi, daha çok yetki ve sorumluluk alması öngörülmektedir. Öğretimin daha az kalıpsal, fakat daha çok bireyselleştirilmesi hedeflenmektedir. Öğretimin kompleks bir süreç olduğu kabul edilmeli ve bu durum eğitimin yeniden yapılandırılmasında odak noktası alınmalıdır (Özden; 2005: 21)

Bu anlamda; öğretim elemanının yeniliklere açık, öğrencinin mevcut ihtiyaçlarına duyarlı ve kişisel gelişimi esas alan bir profil çizdiğini ifade edebiliriz.

Tablo 2.

Gözlenen Dersin İnceleme Formu/Zaman Tablosu

ZAMAN	KATILIMCI	ÖĞRETİM YÖNTEMİ	KONU
13:00 13:10	O-ö	Süreç içerisinde İletişimsel	Öğretmenin sınıfa girmesi ile birlikte bir önceki derste ele alınan konuyu sorması. Öğrencilerin soruya geri dönüt vermeleri.
13 15	Ö-ö	Süreç içerisinde İletişimsel Temel Bilgi Aktarımı	Ön bilgi verme. Öğretmenin öğrencilerin okumasını istediği kitap hakkında sorular sorması. Ele alınan konunun tartışılması.
13:20	Ö-ö	Süreç içerisinde İletişimsel	Öğrencilerin verilen ödevi yerine getirip getirmediğinin soru/cevap şeklinde kontrol edilmesi. Tüm sınıfa kitap hakkında genel bilgi verilmesi. Eksiklerin söylenmesi
13:25	Ö-ö	Yönetsel Süreç içerisinde İletişimsel	Soru/cevap ile öğrencilerin bilgisini ölçme. Verilen ödevi yerine getirmeyen öğrencilerin uyarılması.

Yükseköğretimde Seramik Eğitimi Atölye Uygulamalarında Ele Alınan Öğretim Yöntemleri ve Gözlem Sonuçları

13:30 13:35	Ö-ö	Süreç içerisinde İletişimsel	Ele alınan konuya ilişkin farklı kaynakların (film, dizi, dergi) soru / cevap şeklinde tartışılması.
13:40	Ö-ö	Yönetsel Süreç içerisinde İletişimsel	Derste ele alınacak konuya ilişkin öğrenci ile soru/cevap gerçekleştirmek. Kendi aralarında konuşan öğrencilerin uyarılması.
13:45	Ö-ö	Yönetsel Süreç içerisinde İletişimsel Temel Bilgi Aktarımı	Ders kapsamında belirlenen baykuş figürü örneklerinin sınıfa sunulması. Plaka yönteminin ayrıntılı olarak anlatılması. Tarihte baykuş simgesinin taşıdığı anlamlara ilişkin soru/cevap yapılması. Atölye dışına sıklıkla çıkan öğrencilerin uyarılması.
13:50	Ö-ö	Yönetsel Temel Bilgi Aktarımı İşlevsiz	İstenildiği gibi plakayı açmayan öğrencilerin uyarılması. Plaka yönteminin nasıl olacağının açıklanması ve yeniden gösterilmesi. Daha önceden

			yapılmış baykuş figürü örneklerinin incelenmesi. Açılan plaka ile baykuş figürünün nasıl yapılacağı anlatılması. Öğrencilerin uygulama aşamasına geçmesi.
13:55	Ö-ö	Yönetmel İşlevsiz	Ders sırasında oluşan fazla gürültüden dolayı öğrencilerin uyarılması. Öğrencilerin atölye uygulamalarına devam etmesi.
14:00 14:30	ö	İşlevsiz	Atölye Uygulamaları
14:35 14:45	Ö	Yönetmel	Yapılan çalışmaların amacına uygun olarak biçimlendirilmesi, atölyenin toplanması ve modelaj kalemlerinin yıkanması konusunda öğrencilerin uyarılması
15:00	Ö-ö	Ders Bitimi	Atölyenin (dersliğin) temizlenmesi Malzemelerin yerine konulması Çalışmaların kurumaları için raflara dizilmesi

Tablo 2 ' de gözlenen dersin süre olarak dağılımı, belirlenen kodlar ve ele alınan öğretim yolları belirtilmiştir. Öğretim elemanı çoğunlukla bir önceki derse ilişkin hatırlatmalar ile güne başlamaktadır. Ders anlatımında soru/cevap tekniğini tercih etmekte, görsel materyaller kullanmaktadır. Öğretim elemanının dersini belirlenen süre içerisinde ve verimli olarak tamamladığı ifade edilebilir.

Öğretim elemanı öğrencileri düşünen ve sorgulayan bireyler olmalarını esas almaktadır. Ders işleyişini de bu temeller üzerine kurgulamıştır. Ele alınan dersin seçmeli olması, farklı alanlardan öğrenciler bulunması dersi özgün kılmaktadır. Ayrıca her öğrencinin eğitim aldığı bölüme dair bilgilerini/deneyimlerini kullanabilmelerine de olanak tanımaktadır.

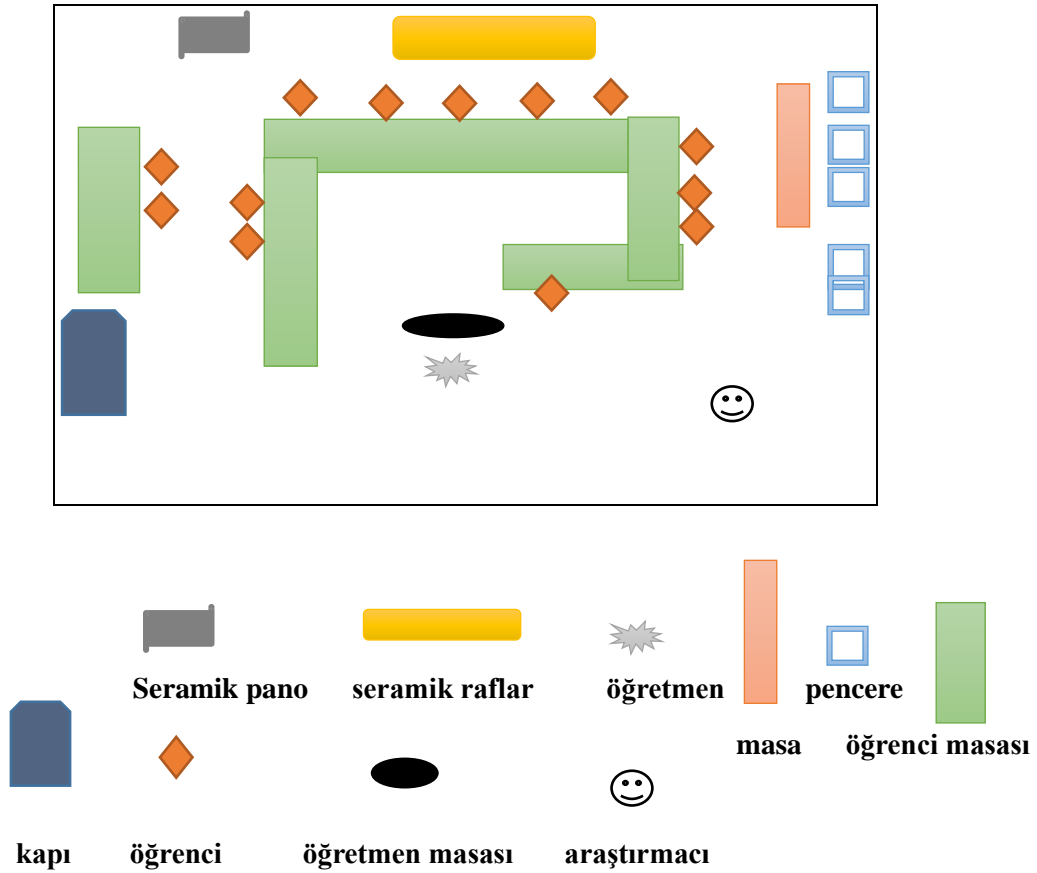
Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt amacı “ *Öğretim elemanının atölye ortamında belirlediği hareket güzergâhı nasıldır?* ” Şeklindedir.

Bu alt amaç doğrultusunda öğretim elemanının 120 dakikalık ders sürecinde kullanmış olduğu hareket güzergâhı incelenmiştir.

Tablo 3.

Öğretmenin Hareket Güzergâhı



Seramik atölyesi öğrencilerin rahat bir kullanım alanına sahip olması için L şeklinde bir oturma düzenine sahiptir. Öğretim elemanı bu sayede öğrenciler ile birebir ilgilenmiş, tüm sınıftı

kontrol edebilmiştir. Öğrencilerin oturma düzeni seramik eğitimi için uygun bir şekilde oluşturulmuştur. Her öğrenci uygulama sırasında rahatça hareket etmektedir. Öğretim elemanı genellikle L şeklinde yer alan oturma düzeninin tam ortasında teorik bilgileri vermiştir. 120 dakikalık ders süresince çoğunlukla süreç içerisinde iletişimsel yaklaşımı benimseyen öğretim elemanı 19 kişiden oluşan öğrenci grubu ile etkili bir iletişim kurmuştur. Sonuç olarak öğretim elemanının ders boyunca atölyenin tamamında aktif bir rol oynadığını söyleyebiliriz.

SONUÇ ve ÖNERİLER

SONUÇ

Günümüzde giderek artan estetik anlayış sanat eğitime olan ilgiyi de beraberinde getirmektedir. Bugün birçok üniversitede farklı fakültelerden öğrenciler seçmeli ve zorunlu ders olarak farklı sanat dallarına ilişkin dersleri seçebilmektedir. Sanat eğitimi her birey için ayrıcalıklı ve özel bir eğitimidir.

Sanat eğitimi kapsamında yer alan seramik eğitimi ise birçok disiplini bir arada barındırmaktadır. Bireylerin düşüncelerini kile aktarmalarına olanak tanımakta, aynı zamanda yaratıcılıklarına ve ince motor gelişimlerine de katkıda bulunmaktadır.

Seramik eğitimi teorik anlamda verilen eğitimden farklı olarak ele alınmaktadır. Atölye disiplini içerisinde değerlendirilen bu süreçte her öğretim elemanı farklı bir öğretim yöntemini ele alabilmektedir.

Öğretim stratejileri açısından bu yöntemlerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Görsel sanatlar eğitimi alanında kullanılan öğretim yöntemleri diğer alanlarda olduğu gibi konu alanlarının neler olabileceği, öğrenilmesi gerekli bilginin nasıl aktarılacağı, kullanılacak eğitim teknolojilerinin nasıl yapılandırılacağını içerir. Özellikle teknik özelliklere göre uygulanan yöntemlere baktığımızda, derste kullanılacak malzemenin öğrenci önünde uygulayarak, yaparak öğrenme, söylev şeklinde sunma, konuyu ve olayı örneklerle gösterme biçiminde değişik yöntemlerle oluşturulması önerilmektedir (Baltacıoğlu, 1938).

Sanat özgün ve bağımsız bir alandır. Dolayısıyla derslerin işleniş biçimleri salt klasik yöntemlerden oluşmamalı, çağdaş, öğrenci merkezli yöntemler de yer almalıdır. Ders kapsamında projeler yaptırılmalı, seminerler düzenlenmeli, öğrenciler bazen farklı mekânlarda eğitim görmelidir. Böylece dersler monotonluktan uzaklaşır. Öğretim programında, öğrencinin aktif katılımının sağlandığı, araştırma yaptığı, birbirleriyle fikir alışverişinde bulun duğu, sorumluluğu paylaştığı, sunduğu grup projeleri yer almalı; öğrencilerin algısal, yorumsal, çözümsel yetilerini geliştirme hedeflenmelidir (Buyurgan, S & Buyurgan, U. 2012).

Bu araştırma ile birlikte özel bir üniversitede seçmeli olarak verilen dersin öğretim elemanının ele aldığı öğretim yaklaşımları gözlenmiştir. Dersin süresi 120 dakikadır. Araştırmaya dâhil edilen öğretim elemanının ağırlıklı olarak kullandığı öğretim yolu süreç içerisinde iletişimseldir. Aynı zamanda öğrenciler ile iletişimi kuvvetli, yenilikçi, gündemi takip eden, sınıf içerisinde kontrolü elinde bulunduran birisidir.

Araştırma sonunda öğretim elemanının derste kullandığı hareket güzergâhı belirlenmiş, kendisine yöneltilen 23 tane soru ve dersin birebir gözlemi ile birlikte seramik atölye kapsamında ele alınan öğretim yaklaşımları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

Seramik dersleri için belirlenen dersliklere lavabolar konulması,
Dersi seçen özel gereksinimli öğrencilerin sayısının artırılması,
Öğretim elemanı tarafından derste ele alınan konuya ilişkin görsellerin çeşitlendirilmesi,
Öğrencilerin tek bir model yerine kendi tasarımlarını ortaya koymalarına imkân tanınması,
Konuya ilişkin olarak devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler arasındaki farklılıkların ortaya konulması önerilerinde bulunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Arcasoy, A. (1983). *Seramik Teknolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Baltacıoğlu, İ.H., 1932. "Resim ve Terbiye" .İstanbul: Kanaat Kütüphanesi.
- Brommer, G.S ve G.S Horn (1985). *Art In Your Wold*. David Publications. Inc. Warcester, Massachusetts U.S.A Second Edition
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi Ve Öğretimi*. Pegem Akademi.
- Doğan, M. H. (1998). *Estetik*. İzmir: Dokuz Eylül
- Katıracı, M. (2004). *The Educational Criticism of an Art Course in a Turkish High School*. 7th European Regional Congress.
- Katıracı, M. & Başbuğ, Z. (2017). Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Portre Konusunun Öğretiminde Kullanılan Bir Öğretim Yöntemi Örneği. *Sanat Eğitimi Dergisi* 5 (2).
- Kırıçoğlu, O. ve Stokrocki, M. (1997). *İlköğretim Sanat Öğretimi*. Ankara: YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi
- Kumral, O. & Saracaloğlu, S.A. (2011). Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi ve Eğitsel Eleştiri Modeli. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi* 1(2).
- Mamur, N. (2012). Görsel Sanatlar Eğitiminde Nitel Araştırmalar için Bir Doküman: Portfolyo. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 37 (165).
- Özden, Y. (2005). *Eğitimde Yeni Değerler*. Pegem Yayıncılık.
- Özsoy, V. (2001). Sanat (Resim) Eğitiminde Bir Nitel Araştırma Yöntemi: Eğitsel Eleştiri *Eğitim ve Bilim*, 26 (122).
- San, İ. (2004). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ütopya Yayıncılık.
- Şahan, M. (2004). İlköğretim 6. sınıflarda üç boyutlu çalışma konularının çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle uygulanması. Yayınlanmış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- Şimşek, H & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.